

N'ALI

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Any I n°10

Febrer 1987

ASAMBLEA DEL CENTRO CULTURAL DE S'ARRACÓ

El Centro Cultural de S'Arracó, celebró Asamblea General Ordinaria el 31 de enero con asistencia de un 25% de los socios.

Por parte de la Junta Directiva fue presentada la Memoria de 1986, con el detalle específico de cada actividad realizada, que en el curso del año han sido catorce, dando como resultado económico las siguientes cifras:

Entradas: 2.176.419

salidas: 2.131.653

Superavit: 44.766

Saldo en caja 31-12-86 549.584

Patrimonio aproximado 785.000

La Memoria fue aprobada por unanimidad.

De acuerdo con los estatutos vigentes cada dos años debe renovarse parcialmente la directiva. Le corresponde este año al Vice-presidente, secretario y a cuatro vocales, al no haberse presentado ningún candidato a dichos cargos, la Asamblea optó por la reelección de los mismos señores que hasta ahora habían ocupado dichos cargos, no obstante tanto el Vice-presidente como el secretario no aceptaron tal decisión, alegando que sólo accederían a entrar otra vez en la directiva si se procedía a la elección de todos los cargos vacantes en la actual junta, al no ser posible por falta de candidatos la Asamblea pidió un plazo de quince días para resolver la mencionada crisis.

El 14 de febrero se constituyó en Asamblea Extraordinaria con la asistencia del mismo porcentaje de socios asistentes en la pasada Asamblea y después de una hora larga de intercambio de opiniones sin que se presentaran candidatos ni soluciones se procedió a levantar la sesión a la espera de la decisión que opten los pocos directivos que permanecen en sus cargos, decisión que se presentará a la Asamblea para que sea ésta la que decida en último término.

Se espera que llegado el momento de la nueva Asamblea extraordinaria la asistencia sea más numerosa.

CRISIS EN EL CENTRO CULTURAL DE S'ARRACÓ

Entidad fundada en 1966 por el Párroco de nuestro pueblo D.Gaspar Aguiló Capó juntamente con un nutrido grupo de personas de diferentes edades. Durante unos cuatro años realizaron una vida cultural muy interesante, luego se entró en un letargo de tres años. Hasta que el año 1973, un grupo de jóvenes junto con D.Gabriel Pujol de "Sa Plana", quien ostentaría luego la presidencia de la Entidad durante diez años con la ayuda muy significativa de nuestro representante municipal D.Marcos Flexas y la colaboración incondicional de muchas personas amantes de nuestro pueblo entre las que tenemos la obligación de destacar a D.Pedro Esteva Castell de Sa Creu (e.p.d.), lograron rehacer la entidad dando un nuevo impulso deportivo y cultural.

En 1982, presenta la dimisión el presidente D.Gabriel Pujol y le sustituye en el cargo D.Juan Vich Flexas, que lo sigue siendo en la actualidad. En el curso de una veintena de años el Centro Cultural ha sido para S'Arracó sin duda alguna su entidad más representativa y de más codicia, gracias a la labor voluntaria, sacrificada, de más de una cincuenta de personas que han sido directivos, a las cuales agradecemos de verdad su trabajo y dedicación totalmente desinteresada.

Poco a poco han ido retirándose se por diferentes motivos de la junta directiva personas muy importantes y se ha cometido el error de no entrar gente joven que pudiera en el día de mañana dar continuidad a un trabajo empezado por nuestros padres, no ha habido interés ni afán de colaborar en tal cometido y el resultado ha sido, aunque a largo plazo, entrar en una crisis importante.

La decisión tomada por el Vicepresidente Esteban Curto y el secretario Gaspar Pujol de no aceptar la confianza de la reelección que les otorgaba la Asamblea, decisión basada en que después de ocupar durante catorce años dichos cargos se encuentran cansados y faltos

N'ALÍ

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Ap. Correus 79

Andratx

Editen:

Coordinador Parro-
quial de Joves
d'Andratx

Centre Cultural
de S'Arracó

Director: Santiago
Cortès i Forteza

Redactor en Cap:
Gaspar Pujol
i Flexas

REDACCIÓ

Biel Ensenyat
i Pujol, Margalida
Ferrà i Ensenyat,
Gabriel Jofre
i Mir, Maria
José Clar i Roca
Pedro Flexas
i Flexas, Margali-
da Sastre i Parpal,
Bartomeu Bosch
i Palmer, Catalina
Alemany i Riera,
Bernat Bestard
i Nadal, Joana
Alemany i Mir.

EQUIP TÈCNIC

Isabel Ensenyat
i Ensenyat, Maria
F. Pujol i Mulet,
Isabel Alemany
i Moyà.

GERENT

Vicenç Flexas
i Alemany.

Impressió: Tallers
propis.

D.L.P.M. 295/1986

GRÀFICA
COMARCA

EDITORIAL

Hi ha esdeveniments que passen quasi desapercebuts quan haurien de preocupar fortament a les persones amb una miqueta de sensibilitat.

Aquest dies s'ha fet palesa la crisi que està atrevessant el Centre Cultural de S'Arracó.

No és el moment de ponderar la tasca que durant aquest anys ha duit a terme aquesta entitat cultural a dins un poble on els recursos, per ésser un poble petit, tampoc hi són de més. Tasca que difícilment haguera trobat un suport de no ser per aquest grup, quasi sempre els mateixos, de gent sacrificada en bé de la cultura i el deport del poble.

Tampoc és el moment per vanes llamentacions. Podriem parlar de la manca d'un suport de la cultura en el nostre terme. En el caire oficial creim que no basta donar unes subvencions -per altre banda necessaries- El comptar amb una gent, el no posar traves, el preocupar-se per la bona marxa sense interferències són coses que ens agradaria fosen realitat als nostres pobles.

Des de les planes de N'ALÍ volem donar un crit d'ànim als responsables del Centre Cultural a la vegada que desitjam que prest torni la normalitat amb una forta col.laboració de tots.

N'ALÍ

CASTELL DE SAN FRANCESC

CASTILLO DEL PUERTO DE ANDRATX.

SITUACION LEGAL—ESTADO ACTUAL:

No figura en el I.P.C.E.

Ha desaparecido. Sobre sus restos se ha edificado un vivienda particular.

DESCRIPCION:

La torre tenía poco más de seis metros de alto, dividida en los cuerpos por un cordón. El primer cuerpo tenía una cierta escarpa y en su interior había una habitación para los torreros. Se podía subir por una escalera exterior hasta el portal, que era en arco de medio punto.

El parapeto de la terraza superior tenía un espesor de tres pies y medio, con tres troneras, una hacia la boca del puerto y dos hacia el interior. La esplanada era de tan reducidas dimensiones, que sólo podía utilizarse un cañón. En la parte superior tenía también un pequeño depósito de pólvora techado.

FICHA HISTORICA:

La torre era obra del año 1739, siendo capitán general D. José Vallejo, fue pagada de los fondos del Estado. En el día de la bendición, que fue el 23 de Diciembre de 1739, se celebró en el puerto una fiesta muy animada y solemne. La bendijo el cura párroco D. Antonio Juan, hijo del pueblo, comisionado por el obispo y a la vez por el capitán general, con asistencia de la comunidad parroquial y el Ayuntamiento presidido por el alcalde.

En 1769 tenía la torre dos cañones, y se dice situada en tierra propia de los pescadores llamada "Salvacobas", donde se recogían aquellos en barracas; desde ella se descubría todo el puerto y los cañones eran de cuatro libras y media; no hacía fuegos (de señales) y además había en ella doce fusiles, se añade que a la espalda había una pequeña caballeriza para tres caballos destacados en el puerto.

Figura en la relación de 1794 y se consigna que tiene goteras.

En 1825 tenía dos cañones de a 6 de hierro.

Hacia 1850 estaba en regular estado.

Este castillo fue subastado en 25 de Abril de 1889 y había sido tasado en 758 pesetas.

ALGUNS DOCUMENTS SOBRE LES REPERCUSSIONS DE L'ATAC PIRÀTIC CONTRA LA VILA D'ANDRATX AL 1.578 (3)

L'últim dels documents de la sèrie que oferim fa referència a l'acord pres en 19 d'agost de 1578 (veure N'ALÍ nº 9 pag.5) sobre l'adquisició per part de la Universitat d'Andratx de trenta arcabussos per a les tasques defensives del poble. Com vérem es constituí una comissió formada pels jurats i certs prohoms de la vila que decidí el nomenament de Bartomeu Pujol per a dur a terme les gestions oportunes, el qual tres dies després ja havia aconseguit dels jurats de la Ciutat i regne de Mallorca la concessió dels esmentats arcabussos, valorats en cent vint-i-cinc lliures, tres sous i un diner, quantitat que es comprometien a sufragar els regidors d'aleshores del nostre poble. Així, doncs, de les dues possibilitats contemplades per a l'aconseguint de les armes (compra o emprèstic) veiem que finalment les parts interessades es decanten per la primera. El document, a més, té interès pel que ens diu respecte al preu dels dits arcabussos, segons els casos de quatre lliures i deu sous o de tres lliures, devuit sous i cinc diners, ignoram si per tractar-se de dos tipus diferents o per raons de conservació, etc.

Ja que s'han esmentat diferents quantitats pecuniàries aprofitarem per a dir que el sistema monetari de Mallorca d'aquella època es basava en l'existència d'una moneda de compte (és a dir, que no existia realment com a moneda, no circulava), la lliura, la qual es dividia i subdividia en dues monedes reals, els sous i diners, mitjançant l'equivalència d'una lliura igual a vint sous i un sou igual a dotze diners. Aquest sistema es mantingué invariable des del segle XIII fins el XVIII, amb la imposició del sistema monetari espanyol.

Anem ja amb la transcripció del document de data 22 d'agost de 1.578 i té la següent signatura: A.R.M., E.U. 47, fols. 638v-639r.

*Debitori de CXXV lliures,
III sous I (diner) difirmat
per son jurat(s) de la vila
de Andraig*

"Debitori de CXXV lliures, III sous I (diner) difirmat per son jurat(s) de la vila de Andraig.
Die veneris XXII mensis augusti anno a nativitate domini MDLXXVIII. Los die y any dessús dits lo honorables jurats de la vila i parrochia de Andraig, tenint plena potestat de la dita vila mitgensant determinatió feta per lo consell de dita vila sots a XVIII del present constituït en juy del magnífic senyor exequutor de la Universitat de la Ciutat i regne de Mallorca, gratis, etc. confessa deure en dit nom als magnífics senyors jurats de la dita universitat cent y vint y sinch lliures, tres sous y un diner moneda de Mallorca per la valor de aquelles trenta arcabussos ab tots sós aparells li ha luir als mestres Benet Sanxguner, mestre de la present universitat, los quals tenia en son poder per adobar-los y aquells han fets regonexer a mestre Nicolau Segura, ferrer, y han trobat que tretze eren, de valor de IIII lliures, X sous, y los restants de fet a valor de III lliures, X sous V diners y remit pagar aquelles ab dos yguals pagues dins dos anys primers venidors, ço és, devuy a un any la mittat y la restant altre mittat al cap de un any après omni dilatio-necessante, etc. sub pena, etc. super quibus, etc. obli bona dicte ville et singularium eius dentius (?) renum foro, etc. seriis, etc., submi foro magnifici executoris, etc. fiat largor.
Testes discretus Perotus Scales, scriptor et honorabili Antonius Sequerol. BIEL ENSENYAT PUJOL

LES PLUGES

La pluja és la notícia més actual. Feia un grapat d'anys que no es veien a la nostra zona les torrenteres córrer. Tot això farà que els recursos acuífers subterranis es recuperin; de fet els pous i les fonts ja se n'han sentit fort, els seus nivells són ben alts. La pluja és un bé de Déu per indrets tan ressecs com els nostres, i de la manera que ha caigut fins ara, no és perillosa. És clar que qualche portell de marge amollarà, o ja ha amollat, o que hi haurà un poc més de humitat a segons quines parets de les cases, o que tal volta els hortolans no podran entrar als horts fins més envantet. Hem de remarcar que un punt que ja tocàrem a un altre edició de N'ALÍ ara és de forta actualitat: si les torrenteres estassen netes l'aigua correria amb fluïdesa i no s'embassarien segons quines marjades o horts.

La gent ja comença a queixar-se'n, no nos ne recordam d'aquests anys darrers de tanta sequedat; i és per demés, el nostre natural ens fa desitjar l'estiu a l'hivern i viceversa, som com a nins!

I són els nins precisament els que hi passen més gust amb la pluja, trepitjant bassiots, beure aigua als torrents i cantant la cançoneta tan vella i tan nova a la volta:

Plou i fa sol
les bruixes es pentinen,
Plou i fa sol
les bruixes duen dol.
Plou i fa sol
me'n vaig a la muntanya.
Plou i fa sol
a cercar un caragol.

PRESENTACIÓ DEL
MOVIMENT DE
DEFENSA DE LA
TERRA

N'ALÍ assistí a la presentació, a Ciutat, del "Moviment de Defensa de la Terra", un grup d'acció que té com a objectiu la independència dels Països Catalans. Davant una bona assistència de públic els seus membres exposaren els fonaments ideològics i la futura línia d'actuació del que, atesa la puixança del fenomen nacional

a Mallorca, especialment entre la gent jove del país, ressaltant el fet de que el MDT és la primera organització de caire autènticament independentista que es crea a l'illa.

SANT ANTONI A
S'ARRACÓ

Organitzat per el Centre Cultural de S'Arracó el passat 17 de gener es va celebrar una torrada per festetjar la festa de sant Antoni que fou prou concorreguda i divertida; torrada que pels socis fou de franc.

L'endemà s'arreglegaren una dotzena de carrosses amb tractors, a més d'animals casolans que la gent de S'Arracó menà a l'Esglesia a l'hora de les beneïdes. Després la comitiva acompanyada d'una banda de música desfilà pels carrers del poble i fins i tot ni hagué que arribaren fins a Andratx.

Als propietaris de les carrosses els directius del Centre Cultural les obsequiaren amb un detall per tal d'agrair-los la seva participació.

MANCA DE LLUM
ELS DEMATINS

Si el mes passat ens feiem ressó de la manca d'il·luminació a les passades festes nadalenques ara volem referirnos al fet de que les faroles de l'avinguda Juan Carlos I s'apaguen quan encara fa fosca, poc després de les set del matí, cosa que durant l'hivern ha ocasionat les lògiques molèsties a aquelles persones que s'en van a fer feina i als estudiants que es dirigeixen cap a la parada dels autobussos. Esperam que al menys el proper any s'allargui una estona més el seu funcionament.

DEMOGRAFIANAIXEMENTS

Decembre: Jessica Ramos Requena
Mateu Garcias Porcel
Antònia Seguí Suñer
Santiago Moreno Tur
Ana-Belén Martínez Sanchez
Gabriel Puigserver Nadal

Gener. No se enregistraren inscripcions.

DEFUNCIONS

Decembre: Maria Campins Colom
Gener: Juan José Muñoz García

*****

LA SANG

Encara que paresqui una perogullada, sa sang és un producte humà insubstituïble. A s'actualitat és impossible obtenir-la artificialment a pesar de lo molt que s'investiga i s'ha avançat en aquest respecte. Per tant només s'homo i sa dona poden aportar aquesta matèria quan una persona la necessita.

Es ben conegut que Espanya és un país pobre en donacions de sang, (la resta d'europèus en donen tres vegades més que noltros). Degut a aquest baix nombre de donacions, ses necessitats de sang i des seus derivats, els espanyols les hem de cubrir amb un 70% de donacions procedents de donants d'altres països, principalment d'Estats Units. I lo més greu és que aquests donants cobren per donar sa seya sang lo qual motiva s'encariment des producte i que aquest sigui amb relativa freqüència de més mala qualitat, ja que com podeu comprendre sa gent que cobra per donar sang és més necessitada i (estadísticament parlant) transmeten més malalties que es donants altruistes.

DONAR SANG ÉS DONAR VIDA

Per això és que si no donam sang, no podem queixar-mos si un dia després d'haver rebut una transfusió agafam una hepatitis.

Qui pod donar sang?:

En general tota persona que tengui bona salut i que no hagi sofert cap enfermetat greu pròxima a la donació i reunesqui ses condicions de:

Bon estat general,
edat entre 18 i 65 anys,
bon color de pell i mucoses,
que pesi més de 50 quilos
tensió arterial de 110-200
de màxima i 50-95 de mínima,
temperatura axilar menor de 37°C,
pols entre 50 i 100 per minut,
superar un reconeixement mèdic previ,
tenir una hemoglobina superior a 13 pels homes i 12 per ses dones

**DONAR SANG
ÉS DONAR
VIDA**

Seran excluits permanentement:

Ses persones que tenguin o
hagin tengut hepatitis,
icterícia,
cirrosi,
insuficiència renal,
enfermetats hemàtiques,
paludisme
drogadictes,
asmàtics,
epilèctics.

SERAN EXCLUIDS TEMPORALMENT

Menors de 18 anys.
Haver fet 5 donacions en es
darrer any o que no faci dos
mesos de sa darrera.
Embarç, part o abort 6 mesos
abans.
Contacte amb malats d'hepatitis
6 mesos abans. Operats o trasfun-
dits 6 mesos abans. Vacunes
o extracció dentària 2 setmanes
abans.
Alergies recents.
Tatuats o tractats amb acupuntu-
ra 6 mesos abans.
Malats de brucelosi, sífilis
i altres infeccions fins estar
curats.

Qui se'n pod
beneficiar?: Tots
i cada un de noltros a lo llarg
de sa nostra vida. Esperem que
no sigui necessari.

**DONEM SANG,
DONEM SANG,
MOS NECESSITEN!!**

* * * * *

TEMPS DE CARNAVAL

Et temps de Carnaval inclou, en sentit ample, desde les festes de Nadal fins a Corema encara que la celebració dels anomenats "darrers dies" o "carnestoltes" es redueixi només als cinc dies que hi desde el Dijous Llarder fins al dimars següent.

Aquest dies son de disbauxa i alegria encara que avui en dia la festa no és tan marcada com antany.

Aquesta festa té arrels paganes i ja els romans celebraven les Saturnals amb el mateix esperit que després tingué el carnaval.

Hi ha l'explicació etimològica de la paraula Carnaval que la fa derivar de dues paraules llatines: "Carrus navalis" associades a la idea d'orgia del caos primer en front del cosmos ordenat, de la inversió dels termes com a ajuda per sofrir les tensions que tot sistema de vida ordenat imposa. Aquesta filosofia és la que mou l'esperit del carnaval on les disfresses, el menjar abundant i l'alegria són els ingredients que esbraven les persones. Les disfresses tenen un aspecte lúdic i també simbolitzen els diversos aspectes

d'una mateixa cosa. Les disfresses

El sentit lúdic era el que els romans precisament donaven a les saturnals, caòtiques saturnals, on tot era inversió de la vida quotidiana. Els senyors servien als criats i l'ordre establert era invertit per uns dies formant part del confusionisme que permetia casi totes les coses que normalment estaven regulades rigidament i jerarquitzades.

Avui els carnavals poc tenen que veure amb les saturnals i ja no són necessaris uns dies per esbravar-se i divertir-se ja que les diversions estan a l'abast tot l'any, en quant a esbravar-se avui en dia també és necessari però podem recórrer a altres dates i maneres.

El Dijous Llarder marca l'inici de les festes i és el preludi de "sa rua" que es celebra desde temps més recents. Aquests dies també tenen el seu ritual de menjars típics com són la greixonera de porc, la coca amb tallades i l'enseïmada amb tallades i carabassat... Aviat arribaran els dies de la corema on les verdures i el peix seran l'aliment dels dies de l'abstinència de carn.

Les disfresses són més recercades que anteriorment ja que s'aprofitava la roba vella o les prenes dels pares o dels germans i germanes. Avui aquestes es poden adquirir de prêt-a-porter malgrat hi ha un ressorgiment de la imaginació a l'hora de la disfressa ja que molts empren temps, material i gust per la elaboració de disfresses vistoses i originals.

Aquesta darrera any han

estat de recuperació dels carnivals que per circumstàncies històriques, polítiques i socials desaparegueren a l'any 1.936 conservant-se unes celebracions molt lleugeres a la casi totalitat del nostre país.

Fins a l'any 1.936 el carnivals foren unes festes molt lluïdes i esperades. A la comarca d'Andratx era Sa Coma lloc on es feia i d'on partia la bauxa dels carnivals. Els tres cafès de Sa Coma eren els qui organitzaven els balls que es celebraven cada un dels darrers dies.

L'època de carnaval la començaven el dia de Sant Antoni amb el primer ball. Cada diumenge i fins els darrers dies hi havia ball de bot a cada un dels cafès organitzat per rigurós torn. A la festa dels darrers dies els comeros convidaven tota la comarca i participaven de la festa i de la bulla tots els habitants de la zona.

Tal volta seria interessant poder recuperar aquesta festa malgrat la seva mort pareix ja definitiva.

SA COMA

A Sa Coma el Carnaval començava el dia de Sant Antoni i a partir de llavors cada diumenge hi havia ball a n'els cafès Ca'n Batleta, Can Simona i Can Tixedora.

Dia 17 de gener tots els joves anaven a donar els molts d'anys a tots els Tonis i Tonines començant, així, la festa. El darrers dies eren festius començant el Dijous Llarder a haver-hi ball a tots els cafès i aquests dies les fadrines treien els vestits bons i les que volien es disfressaven amb la cara destapada.

Els balls s'apuntaven, és a dir es feia constar qui ballava i quan. El joves que volien quedar bé amb una al.lota li tirava rules de confits mentres ballava regalant-li altres rules per després menjar.

La festa gran començava el diumenge de carnaval. El dilluns era anomenat "es dia tot sol", els comeros partien cap a S'Arracó a convidar als arraconers als balls de Sa Coma.

El dimars les al.lotes es disfressaven i el costum era de encalçar els homes i en agafar el jove perseguit el duïen al cafè i li feien pagar caramel.los fos així com fos. A vegades les carreres eren llargues i l'encalçat cedia per esgotament admirant a l'al.lota que li havia fet córrer la llarga carrera. Aquest dia l'horabaixa hi havia ball on es tornava tirar confits i paperí.

Quan el ball, havia acabat es feien gloses a tots els assistents, a les al.lotes que havien ballat i a tothom que hagués pres part a la festa. Els glosadors que feien més paper i sempre hi eren presents eren En Joan "Senver" i en sen Joan Massota que vivia en es Pantaleu.

Els horabaixes d'aquests dies els joves anaven a les cases on hi havia al.lotes que feien corda, existint gloses que retraten la intenció de la visita:

Per darrers dies fan bulla
i jo m'hen som prevengut
madona jo som vengut
pre sa tallada de xuia.

ARGUTA

PD.Agraïm la informació de madò Bel Pujol (Simona).

(ve de la pàg.2)

de idees renovadoras, creen que seria convenient entrar savia joven para el bién de nuestra entidad. No obstante de acuerdo con su talante de colaboración, están dispuestos a entrar nuevamente en la junta directiva siempre y cuando se produzca la presentación de candidatos para ocupar los puestos vacantes de la Junta Directiva que en la actualidad son siete.

Tras dos asambleas no ha habido solución ni candidatos y la crisis va creciendo y son muchos los que temen por una decisión que luego seguramente lamentaremos y que aún estamos a tiempo de impedir.

El Centro Cultural ha sido sin duda alguna una pieza importante en nuestra cultura, en el deporte y en nuestros actos tradicionales en nuestro pueblo y ha dado una nueva imagen a nuestras fiestas patronales y populares. Por otra parte dicha entidad presenta un buen estado económico y un importante patrimonio que acredita una vez más el buen hacer de cuantos han sido directivos de la misma.

Es difícil predecir el futuro de nuestro Centro Cultural, solamente en la capacidad resolutive y en la responsabilidad de cada uno de los socios, que en la actualidad son un centenar, está la solución, que bién pudiera ser el sacrificio de una docena, apoyados por la colaboración de los demás.. Una vez más debemos dar el paso adecuado y demostrar que, aunque seamos un pueblo pequeño, juntos somos capaces de superar los momentos difíciles.

TORNEIG DE DOMINÓ

Organitzat per la Coordinadora Parroquial de Joves i entre els seus membres ha tingut lloc un Torneig de Dominó que després d'unes partides molt animades, emocionants i renyides donaren els sigüents guanyadors: 1. Santiago Cortès; 2º Pep Bonet; 3. Baltasar Juan; i 4. Sebastià Zanoquera. Tots ells de mans d'una simpàtica senyoreta reberen el corresponent trofeu. Abans tots els participants tingueren un sopar de companyonia.

HOMENATGE A Da. JOANA MARIA ALORDA

El passat dia 15 de febrer tingué lloc un multitudinari homenatge a Da. Joana Maria Alorda la centenaria vinguda fa pocs dies de Cuba. L'acte, organitzat per l'Ajuntament d'Andratx amb la col.laboració de: Caixa d'Estalvis "Sa Nostra", "La Caixa", Coordinadora Parroquial de Joves d'Andratx i Tuna Andritxola, començà a les 10,30 quan Da. Joana Maria acompanyada per la Banda de Cornetes i Tambors i dels familiars pujà a la Parròquia on fou rebuda per les autoritats; tots junts assistiren a la celebració de la Missa on el nostre Rector, Mn. Santiago Cortès tingué sentides paraules. Després de la missa les entitats organitzadora i col.laboradores feren entrega d'uns hermosos i adients obsequis, finalitzant amb la interpretació per part de la Tuna Andritxola d'unes típiques cançons mallorquines. L'assistència de gent fou massiva demostrant una vegada més que la nostra gent quan vol sap respondre.

Desitjam a Da. Joana Maria uns bons anys d'estada amb nosaltres.

INAUGURACIÓ DE NOUS ÉSTABLIMENTS COMERCIALS

En poc temps han obert nous establiments comercials i alguns més estan a punt de fer-ho, signe de que la crisi s'està superant o que al manco hem fa el cap viu per mirar de superar-la. No hi ha que dir que saludam l'apertura d'aquest establiments i els desitjam tot l'èxit.

HOMENATGE A MESTRE ANTONI CALAFELL

El proper dia 5 d'Abril tindrà lloc un homenatge a Mestre Antoni Calafell, fundador del setmanari "Andraitx". L'organitza la Coordinadora Parroquial de Joves d'Andratx i compta amb la col.laboració de l'Ajuntament i del Consell.

MAI PLOU A GUST DE TOTS

Enguany ha estat un any plové; feia molt de temps que no s'havien omplit tant els embalsos, ses fonts han reventat, les cisternes estan ben plenes, els pous -molts ja s'havien quasi aixugat- tornen a tenir aigua, els torrens han corregut, en aquesta zona poc, Sa Coma de Sa Teia ha reventat i, també, han sortit moltes goteres. Però tota aquesta aigua retrasa una mica ses feines des camp, això si encara hi son a temps de poder sembrar. Els pagesos aconsellen sembrar a sa lluna creixent des febrer: llegums, melons i carabasses; també en aquesta lluna s'empelten pereres, pomes i semblants, se poden plantar llorers, eures, transplantar tarongers, llimoneres, cipressos i polls.

A sa minvant és bo tallar canyes i podar vinyes.

SA RECEPÇA

Sa recepta d'aquest mes serà de peix, plat que no abunda massa a ses nostres taules i que s'hauria de menjar més en lloc de tanta carn perque ses grasses des peix són més saludables pes cos que ses de sa carn. I qualche dia serà bo perque es metge que ens dona aquest consell de curar-se en salut ens parli de dietètica o sigui de la manera de menjar per poder dur una alimentació més sana.

Mussola amb cebaIngredients:

- . Quatre tallades de mussola grossa.
- . 500 grs. de cebes.
- . dues domàtiques madures.
- . es suc de dues llimones
- . quatre alls.
- . mitja taseta d'oli d'oliva
- . una culleradeta de prebe vermell.
- . un brotet de juavert
- . sal i prebe bo.

Preparació:

Posar sa mussola dins un plat i regar-la amb so suc d'una llimona. Posar-li sal i prebe bo i deixar reposar una hora.

Pelar ses cebes, tomàtiques i alls. rentar es juavert i picar tot ben menut manco sa ceba que se talla redona.

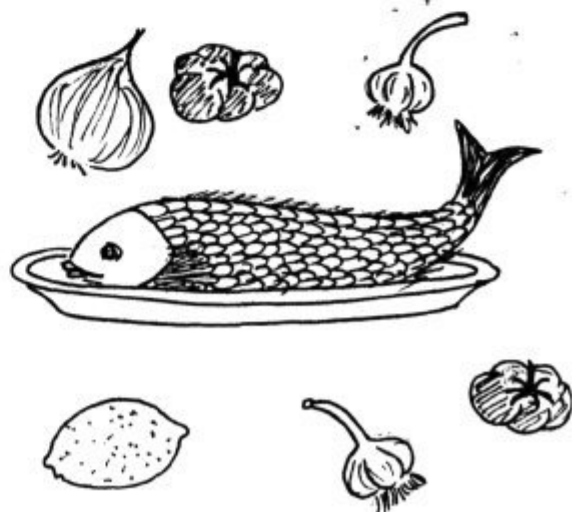
Col·locar se ceba dins un plat

que pugui anar al forn, i damunt sa domàtiga.

Rebetjar sa mussola i posar-la damunt sa ceba i tomàtiga, tapant-la amb els alls i juavert picats. Tirar damunt es suc de s'altre llimona. Posar sal i prebe bo i tirar-li una mica de prebe vermell. Regar-ho tot amb s'oli i aficar dins es forn mitja hora. S'ha de servir molt calent.

Si es forn està fort i hi ha perill de socorrrar es juavert, se pot tapar es plat amb paper d'estrassa untat amb seim. BON PROFIT A TOTS!!!

LA RABIA

La ràbia és una de les zoonosis que se coneixen desde més antic. Fou descrita per Aristóteles 322 anys A.C.

Un temps es pensava que la ràbia es produïa espontàniament degut a un excés de calor, a l'instint sexual insatisfet, a la manca d'aigua, a una excitació nerviosa o a una sobrealimentació. Pasteur i col. varen demostrar que era produïda per un virus que afecta al sistema nerviós i es transmet a través de la saliva per la mossegada d'un animal malalt a un de sà o a l'home.

Tots els animals de sang calenta són subceptibles de patir aquesta malaltia. Són especialment sensibles els carnívors salvatges (guineu, mart, geneta, llops) moixos i bovins (domèstics i salvatges). Són medianament sensibles el cà, el cavall i els primates (homo).

Hi ha animals que son portadors del virus de la ràbia sense que patesquin la malaltia (reservoris). S'ha trobat virus ràbic a ratespienyades, insectes, roegadors i altres carnívors sense que ningú tengués cap alteració.

El virus de la ràbia no pot passar a través de la pell intacta; però sí, en alguna ocasió, pot transpassar les mucoses del nas, boca ulls. Normalment és per la mossegada de l'animal infectat que, ferint la pell, fa possible la penetració del virus contingut a la saliva. També per rapinyades contaminades amb saliva. També pel fet d'ensumar l'orí d'animals rabiosos.

Els principals transmissors de la ràbia són, a nivell salvatge, la guineu (zorro) i a nivell urbà el cà. Curiosament a Sudamèrica té gran importància la ratapinyada xucladora de sang.

Actualment la ràbia s'extén per tota Europa a excepció de Suecia, Noruega, Illes Britàniques, Malta, Portugal i Xipre. I la tendència és d'una lenta pero constant extensió.

A Espanya amb sa vacuna contra la ràbia desde l'any 1952 i 1966 desaparagué. Desgraciadament pel juliol de 1975 es varen registrar 79 casos a la provincia de Màlaga, 2 a Madrid i un altre a Granada. A partir d'aquí el nombre de casos minvà fins a desaparèixer altre vegada. Aquests darrers anys només s'han registrat alguns casos a Ceuta i Melilla.

A Mallorca la malaltia començà a disminuir a partir de l'inici de les campanyes de vacunació antirràbica l'any 1952. Ja fa molts d'anys que estam exents.

Síntoma comú de ràbia en totes les espècies salvatges és que el seu comportament no és l'acostumat; perden la por a l'home. Li fan front o arriba a atacar-lo; altres vegades tornen ximpls i inclús de manera sorprenentment confiada, lo que representa un gran perill per l'home i sobre tot pels infants.

El cà té en primer lloc un canvi de comportament; si era tranquil i carinyós, torna esquiu i agresiu; si era aspre torna ximple. No fan cas del menjar habitual i menjen objectes estranys. Un síntoma principal és la tendència a fugir, després segueix un període d'excitació i agressió contra altres animals, objectes i persones. Finalment hi ha paràlisis de la gargamella, amb un lladrar característic i mort de l'animal el cap d'una setmana d'haver començat els primers símptomes. En el moix eels símptomes són semblants.

Mallorca, com hem dit, esta exenta de ràbia, però no per això ens hen d'oblidar de l'amenaça que representa dita zoonosis, sobre tot pel fet de estar geogràficament aprop de dos front que són França i el Nord d'Àfrica i com a port d'un intens tràfec turístic estam expossats a l'aparició de qualche brot imprevist.

Hem d'observar una sèria de mesures a tenir en compte: Censat dels cans pels Ajuntaments, captura i sacrifici eutanàsic dels cans sense amos, correcte equilibri ecològic de la fauna salvatge, control estricte a les aduanes del trànsit caní, vacunacions anuals de cans i moixos, aquests darrers

EL NOSTRE PATRIMONI ARQUITECTÒNIC TRADICIONAL

És ben trist veure que un patrimoni arquitectònic tradicional com són les nostres cases de foravila perden entitat per la inconsciència o desconeixement de les nostres formes típiques de construcció, que són ben racionals i estudiades mitjançant l'experiència llarga de molts anys dels nostres avantpassats.

Finestres petites i amb ferros en segons quins casos per por dels lladres, que en aquells temps ja hi havia; cap o poques finestres cap al nord, per la pluja i el fret; parets gruixades aïllants tant del fred com de la calor; els parrals que, al mateix temps que ofereixen el seu dolç fruit, donen també ombra a l'estiu i claror a l'hivern al despullar-se dels pampols; els hermosos i càlids rotles de foc...

Amb la febre del camp, per tal de fugir de les multituds al manco el caps de setmana, molta gent n'ha adquirides de cases de camp o si en tenien les han arreglades amb poca idea en molts d'aspectes. Veïm sovint finestres desorbitades de grandària i a més d'alumini que no caven massa bé amb les venerables pedres; porxos d'uralita o plàstics que són com una galtada; trispols exteriors de ciment o ratjoles brillants que es peguen tocs amb tot l'entorn de pedres; s'han tomat cuinons molt hermosos i pràctics amb excuses de fer "barbacoas" quan ben arreglats haguessen pogut fer el mateix servei.

Tot això i més podem dir en parlar de cases al casc antic d'Andratx. S'han referit parets de pedres ben maques i les han pintades de colors vius i escandalosos a la vista; s'hi han afegit parets fetes amb bloquets grisencs que no són massa estètics; i en parlar de tomar i fer una finca nova i fer una finca nova o a construir a petits solars -llevat de poques encara que hermoses excepcions- cal tremolar.

Tot això pot ésser en gran part producte de que els picapedrers del país varen trobar altres feines i deixaren molts de llocs de treball a gent immigrant que tenia un estil de

fer feina diferent, la manera de construir a les seves regions d'origen diferien molt de les nostres, per exemple l'aprofitament de les pedres que en el cas de la nostra illa si no s'esperegàs no hi hauria llocs de conreu. El fet del abandono dels nostres paletes i l'immigració forta és una conseqüència del boom turístic omnipresent a tots els esdeveniments socials de fa vint anys cap aquí. Molta d'aquesta gent immigrant s'ha pogut comprar una casa -la gent del poble que s'ha situat una mica s'ha estimat més comprar un apartament o pis nou a la vorar d'un carrer ben cèntric a guardar la seva casa pairal- I a l'hora de guardar aquestes cases, bé perquè no ho han vist, per frissor o per estalviar li han amollat pel camí d'enmig de lo que ells construïen a la seva terra. No estaria malament que l'Ajuntament seguis uns criteris severs a l'hora de donar permisos i de seguir-les de ben aprop; hi ha un celador municipal precisament per vetlar i s'haurien de sancionar les sortides de botador. També seria bona idea estimularia el conservar millor les façanes si l'Ajuntament eximia de pagar permisos sempre que se seguissin unes certes normes destinades a una unitat d'entorn. De fet hi ha municipis que destinen ajudes econòmiques per restaurar edificis antics de cascs igualment antics.

S'ha d'agrair a certs estrangers que s'han establert entre nosaltres a cases velles i les restauren amb gust, cercant materials que ja havíem arraconat, deixant de costat plàstics i materials sintètics, això ens demostra que el nostre patrimoni casolà és inimitable.

No podem pretenir com Orient o Fornalutx que són models a seguir, emperò és una vertadera pena que un barri com el Pantaleu es vaja degradant cada dia més. A l'hora d'arreglar aquests carrers s'hauria de seguir el criteri d'empedregar-los en lloc de l'asfalt. Hem vist que l'Ajuntament ha començat aquesta tasca que esperam que duri fins que hi hagi carrers que ho demanin.

EL C.D. ANDRAITX NO HA PERDIDO SUS POSIBILIDADES DE CLASIFICACIÓN

El campeonato sigue su marcha salpicado por unos acontecimientos que salen de lo previsto, pero la marcha deportiva del C.D. Andraitx sigue incolume y con una clasificación, que si bien no es la que quisieran sus responsables, tampoco hay que decir que este mal y fuera de lo previsto.

Al Andraitx no le han rodado tal como estaban previstas las cosas, se inició la temporada con los mejores auspicios, se había logrado reunir un plantel capaz de las más difíciles empresas, pero pronto los resultados no fueron los esperados, tras perder en casa con el Santa Ponça se perdió algo la comba y luego en Pollença y Rtvo. La Victoria también hubo descalabro, parecía la suerte echada y ya se hablaba en los mentideros de tomar decisiones drásticas, terminó la primera vuelta y para iniciar la segunda vino el partido de Peguera, el triunfo cosechado en Es Pas de ses Llebres dió alas al equipo y desde entonces hasta hoy, mediados de febrero, el equipo no ha vuelto a conocer la derrota, con ello las ilusiones han retornado y el equipo vuelve a ofrecer una buena imagen, aunque quizás practique demasiado fútbol teniendo en cuenta la categoría que milita, en donde triunfa más la lucha y la garra que una buena práctica de fútbol.

Aunque nos encontremos en la senda de llegar a luchar para los puestos de ascenso, esta no va a resultar ningún camino de rosas, serán más los cardos que nos vamos a encontrar, léase visitas a Santa Ponça, Felanitx, Porto Cristo y luego partidos en casa a cara de perro: Artà, Pollença, Rtvo. La Victoria y Llosetense. Resumiendo que lo que falta no es nada fácil para un Andraitx que va corto de plantilla y que ésta puede verse más menguada, por lesiones o sanciones, por ello hasta el final y mucho más cuando sus actuaciones serán medidas por un rasero muy rígido, después de los problemas extradeportivos habidos ultimamente.

Los enemigos a batir serán Santa Ponça y Llosetense para la primera plaza pues parece

que entre estos está la cabeza, con el que quede descartado habrá un rival para las promociones por lo que serán sólo tres puestos a delucidar entre Alcúdia, Pollença, Cade, Artà, Rtvo. La Victoria y Campos, en este coctel estará también el Andraitx y sin ánimo de ser optimista sino más realista, creo que el Andraitx puede conseguir una plaza obcio-nal, lo dicho no será fácil y quizás al final el golaverage puede ser decisivo.

Los proximos partidos serán decisivos, el equipo debe mentalizarse ya que puede obtar a uno de estos puestos y quizás dejar un poco a parte la belleza del juego que practica e ir a lo más práctico, o sea resolver con más acierto las innumerables ocasiones de gol que se fallan y que es el arma más en contra de nuestro equipo, luchando sin desmerecer y con ahinco, lo dicho las posibilidades de clasificación son optimas. JOFRE

XIU - XIU

Buena la armó nuestro presidente Gabriel Enseñat en la famosa comida de Camp de Mar, creo que hacía mucho tiempo no se había hablado en los hambientes futbolísticos tanto del Andraitx. Lo mejor ha sido sin ninguna clase de duda la ratificación de todo cuanto dijo y que ha mentenido en todo momento, pese a las presiones habidas y que luego se han diluido como azucar en el agua.

*****

Pese a esta victoria manifiesta en principio, el final está por ver quien saldrá airoso de este contencioso, mucho me temo que luchar contra un poder establecido va a resultar perjudicial, pero a lo hecho pecho.

*****

Los nombres de Armenta y Caballero ya son conocidos hasta fuera de la Isla y como no a los niños ya se les dice: "que vendrán Armenta y Caballero".

*****

El partido frente al Cultural no tiene todavía fecha y no sabemos cuando va a jugarse. Interesa que el encuentro se lleve a cabo cuanto antes.

*****

X I U - X I U

Nuestros juveniles siguen en sus horas bajas y cosechando goleadas a porrillo, de seguir así va a cundir el desánimo y se puede pasar de militar en la máxima categoría juvenil a la mínima en solo dos temporadas, como se reiran algunos que lucharon para llevar al equipo a las más altas cotas. Aunque lo más oportuno siempre en estos casos es arrimar el hombro en lo que se pueda.

*****

Como los directivos no tomen cartas en el asunto mal vemos el porvenir de nuestro futbol, ya que estos juveniles son la cantera de nuestro primer equipo y ellos son los que un día no muy lejano tienen que tomar el relevo en el equipo grande y tal como van las cosas lo vemos difícil y si no fundamentamos nuestro futbol en la cantera no le vemos porvenir ya que los gastos, hasta en las menores categorías, se han disparado y resultan difícil de cubrir si no se reducen al máximo.

*****

Quienes si están triunfando totalmente son los infantiles, ya lo dijimos hace meses y ahora los resultados lo han refrendado, es el que tiene el mejor porvenir de los equipos base del C. D. Andraitx, su entrenador, Gregorio Moreno, bien merece un aplauso.

Claro que no hay que dormirse en los laureles y seguir cuidando a los pequeños motivándoles a seguir en su dedicación al futbol poniendo todo su esfuerzo e ilusión alejándose de caminos que dificultan la buena práctica del futbol.

*****

Los infantiles estan optando al ascenso a la I División Infantil y tienen fácil el ascenso, como no decaiga la moral y el juego que vienen desarrollando la cosa está al cabo de la esquina. Serí un justo premio para unos chicos y un entrenador que han trabajado a fondo y bien.

*****

De conseguir el ascenso puede que estos valientes sean los que mejor hayan paseado el nombre de Andraitx por la presente temporada futbolísticamente hablando.

No obstante no todo es alegría en el equipo infantil ya que avispados ojeadores de equipos palmesanos tienen la vista puesta sobre nuestros muchachos y posiblemente varios de ellos emigren para militar en algún equipo de la capital para defender sus colores. Todo ello va en contra de los intereses del Club, de nuestro club, ya que después de haber formado posibles futuras figuras resulta que el provecho es para otros equipos, pero contra estas deserciones nada puede hacer el propio club.

*****

Uno de los que posiblemente la proxima temporada milite en alguno de los equipos de campanillas de la capital sea Pedro Ramón Alemany, y a decir verdad sería una lástima que un jugador como él se nos vaya, un jugador que en una temporada consigue veinticuatro goles no es para desperdiciarlo. Pero quién es capaz de hacer algo en contra de esa "emigración"?

*****

Los alevines parece que no han dicho su última palabra tras dos victorias consecutivas parece que la moral ha renacido y a pesar de ir todavía los últimos en la clasificación, la última palabra todavía no se ha escrito.

, *****

Les prometemos que pronto les hablaremos de baloncesto, creemos que vale la pena. Los chicos del Basquet están muy animados, casi diríamos que eufóricos. Hablan de posibles fichajes de campanillas. De gestas hasta ahora impensadas en fin que la cosa está que arde parece que quieren volver a situar nuestro pabellon en las cotas más altas. Lo que sea sonará.

*****

I de petanca también tendremos que volver a hablar no hay que olvidar que es el deporte mayoritario en nuestra comarca ya que el número de participantes es digno de tener en cuenta.

*****

Es una verdadera lástima que los muchísimos aficionados al futbol que se desplazan a Palma para aplaudir al Mallorca no apoyen un poquito al C.D. Andra-

Cançons populars

Si sabia quin sant és
que cura de mal d'esquena,
d'estiu en haver segat
li faria una novena.

Si som petit, som ardit,
i així poca roba em basta
Ses talladures d'un sastre
basten per fer-me un vestit

Jo tenc tanta de cantera
com un extramunciat;
avui que no he berenat
me pens que es sol torna arrera.

Tots els homos petitons
són los qui atreven ma vista
que amb catorze pams de llista
tenen jaquet i calçons.

Set senalles, catorze anses,
quatre banyes a dos bous;
en tenir cent i vint sous,
vet aquí sis lliures franques.

Els erissons van a peu
ses tortugues van de grapes;
un moix que no agafa rates
no és pagat a ningun preu.

He agafat un ull de bou,
quina ventura per mi!
tenc ses cames per bollir,
sa còrpora per farcir,
i cap i coll per fer brou.

Escoltau, el Sen Colau,
vos que sou un homo entès;
quan vos donen un no-res,
per quin caire l'agafau?

En acabar es segar
tiraré sa falç al aire
fins l'any qui ve quan vendrà
el temps passat no fa gaire.

ENDEVINALLA
Qué és això?

Ur arbre que fa sa fruita
més petita que un ciuró;
primer és ver, llavors groga,
llavors negre just carbó;

Els atlots a temporades,
s'en umplen es butxacó
la xupen i llavors tiren
es pinyol amb un canó.

COVERBO

(Conversa de dos pagesos antics)

-Huei, Sen Biel; Quin senyal
per Ciutat? Quin vent vos ha
duït?

-Ja hu veis, mestre Bernat!
fugim de fam i de misèria.

-Qué hi ha res de nou?

-Desgràcies una darrera s'altre.
Sabeu aquella mula jove que
vaig comprar fa poc?... Idò,

li pegà una maldeventrada, i
el Bon Jesús la s'en ha duita.
Llavonses, per afegitó, sa dona
qui s'es morta, ara quan acabavem
de segar. Tenc s'atlot major
malalt, i esper que's muira
o que s'adobi, per anar-me'n
a Maó a cercar jornal.

-Vos compatesc, Sen Biel, i
que està molt mal es vostro
fill?

-Es metge diu que té una pelmanía
i ahir li fe posar dos filipirmes
Ell diu que si pren per bé...
anirà bé; però que si pren per
mal anirà mal.

-Que hem de fer! per ventura
s'adobarà. Bones tardes, Sen
Biel. Déu fasse que el Bon Jesús
no sia res...

-Ell no hu serà, si Déu ho vol.

ATLOTES

(Hi ha moltes menares d'anunciar
una comèdia, vegeu un d'elles
que en una octaveta es repertia
pels carrers d'Andratx el febrer
de l'any 1935)

"Si vos voleu divertir
i passar una bona vetladeta,
anau a veure en Pereta
en el Teatre Argentí,
veureu un comediant fi
acompanyat d'en Martina
qui davant ell cap fradina
s'ha poguda resistir.
També veureu en Martí
aquell qui vengué de França
i com qui sa feina el cansa
es passetja per aquí;
i llavors veureu sortir
en Ferragut s'impressó
aquell "gran" castigador
segons va dir una atlota,
i podreu veure en Massota
estrenant un traje nou;
i si amb lo dit no'n teniu prou
amb lo que heu acabat de llegir,
veureu com fa de novii
el tercer de Ca Na Curta
i llavors pot esser que surte
En Pep de Sa Font becant
i en Figuera aconsellant
coses de molt de profit.
Cap a S'Argentí s'ha dit,
el dia 28 de febrer
o sigui el Dijous Llarder,
tot s'element més bullero
sortirà allà reunit
en "Es casament d'un amic
o S'enterro d'un companyero."

* * * * *